

بررسی ساخت ملکی در رمان بادبادک باز: رویکرد رده شناسی

واژگان کلیدی

- * ساخت ملکی
- * راهبرد ملکی سازی
- * پیونده
- * وندافزایی
- * پرکنش

لیلا قلی پور * Leilagholipour5@gmail.com

دانشجوی دکتری زبان شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

چکیده

رده شناسی مطالعه‌ی نظامند تنوعات زبانی است و مقایسه‌های بین زبانی در کانون توجه این حوزه قرار دارد. لازمه‌ی اصلی مقایسه‌های بینا زبانی توانایی تشخیص مقوله‌های دستوری یکسان در زبان هاست. این مقاله به بررسی راهبردهای ملکی سازی در زبان فارسی و انگلیسی با رویکرد کرافت در رمان بادبادک باز اثر خالد حسینی و ترجمه مهدی غبرائی پرداخته است و حدود صد و پنجاه عبارت ملکی به صورت تصادفی از این اثر استخراج شده است. در این مقاله پس از اشاره به انواع دسته بندی انواع راهبردهای صرفی- نحوی ملکی سازی در زبانهای دنیا که حاصل مطالعات رده شناختی هستند، راهبردهای ملکی سازی در زبان فارسی و زبان انگلیسی را براساس دیدگاه کرافت بررسی کردیم و بر اساس متغیرهای دستوری، این راهبردها را تحلیل نمودیم. سپس بر اساس معیارهای تعیین راهبرد غالب، راهبرد غالب در ملکی سازی را در این زبان‌ها مشخص کردیم. پس از بررسی‌های انجام شده مشاهده گردید که در زبان فارسی راهبرد پیونده راهبرد غالب به شمار می‌آید و به لحاظ ترتیب عناصر دو سازه اصلی ساخت ملکی (مالک و ملک) این زبان در دسته زبان‌هایی قرار می‌گیرد که آرایش ملک- مالک دارند. از سوی دیگر در زبان انگلیسی راهبرد غالب در ملکی سازی راهبرد پرکنش است و به لحاظ ترتیب عناصر دو سازه ملکی، این زبان در دسته زبان‌هایی قرار می‌گیرد که آرایش مالک- ملک دارند.

۱. مقدمه

از آنجا که زبان ها به لحاظ صورت زبانی تفاوت های قابل ملاحظه ای با هم دارند به پیشنهاد کرافت بهتر است در ابتدا یک تعریف بیرونی از یک متغیر خاص ارایه شود. به عنوان مثال در مورد فاعل در زبان های مختلف، فقط با مطالعه ای آن در هر زبان و مقایسه ای آن با دیگر زبان ها می توان تعمیم بدست آورد. بنابراین تعریف معتبر از ویژگی که قصد بررسی آن را داریم باید طبق ویژگی های بیرونی باشد. با توجه به هدف مورد نظر، در مقایسه های بین زبانی می توان از تعاریف کاملا بیرونی^۱ و یا نسبتا ساختاری استفاده کرد. لازم است اضافه شود که منظور از تعریف بیرونی یک تعریف کاربردی- معنایی است، بنابراین ضروری است پیرامون بحث رده شناسی ساخت ملکی. که دغدغه ای مطالعه ای حاضر است ابتدا تعریف معنایی از رابطه ای ملکی ارایه شود. سپس ساخت های صوری هر زبان که در این ساختار به کار می برند مشخص شود. از آنجا که هر زبان راهبردهای متفاوتی در ساختار ملکی دارد نیاز است با تحلیل و بررسی به راهبرد غالب هر زبان یعنی راهبردی که هر زبان برای بروز یک متغیر بیش از سایر راهبردها به کار می گیرد پی برد. در مطالعه ای حاضر، برآنیم که رده ای زبان فارسی و انگلیسی را براساس متغیر ساخت ملکی از دیدگاه کرافت مشخص کنیم. بدین منظور ۱۵۰ مثال به صورت تصادفی از رمان بادبادک باز اثر خالد حسینی و ترجمه غبرائی استخراج شده است. در ابتدا به بررسی مطالعاتی می پردازیم که بر روی ساخت ملکی در زبان فارسی امروز تاکنون انجام شده است.

۲. پیشینه تحقیق

اضافه ملکی به سه دسته تقسیم می شود که شامل مالکیت، اضافی و تخصیصی است. در ساخت اضافه ای مالکیت معنای مالکیت برجسته است و عنصر نخست دارایی عنصر دوم محسوب می شود. مانند دارایی خانواده که طبق این ساخت دارایی متعلق به خانواده است. به عبارتی دیگر، عنصر اول مملوک و عنصر دوم مالک است که با نقش نمای کسره ای اضافی به یکدیگر متصل شده اند و ساخت اضافی را بوجود آورده اند. در نوع دوم یعنی ساخت اضافه ای اضافی اثر مالکیت کمرنگ شده و دیگر نمی توان به صورت دو عنصر مالک و ملک آن را تجزیه

¹External explanation

کرد. به عنوان مثال عبارت برخورد پلیس یک ساخت اضافی است اما نمی‌توان گفت که عنصر اول دارایی عنصر دوم است و اثر مالکیت در آن کمرنگ شده است. در این ساخت نقش های مضاف، مضاف الیه و اضافه نما شرکت دارند. در ساخت اضافی تخصیصی عنصری به عنصر دیگر اختصاص داده شده است و نقش های مخصوص، اضافه نما و خاصیت شرکت دارند. به عنوان مثال، در عبارت پاکت سیگار می‌توان گفت پاکت مخصوص سیگار است (رضویان، ۲۰۱۸:۹۲)

هاینه^۱ مالکیت را بر دوپایه‌ی کلی تقسیم بندی کرده است. او ساخت مالکیت را یک بار براساس مالک^۲ و یک بار براساس مملوک^۳ تعریف کرده است. وی اظهار کرده که از بعد مالک دو نوع مالکیت تحت عنوان مالکیت جاندار و غیرجاندار و از نظر مملوک سه نوع مالکیت شامل مالکیت عینی، اجتماعی و انتزاعی وجود دارد. وی در ادامه به نوع دیگری از مالکیت به نام مالکیت تعلق اشاره می‌کند که طی آن مملوک از مالک غیرقابل جدا شدن است مانند رابطه خویشاوندی و اعضای بدن. هاینه بیان کرده که هر زبانی ممکن است انواع مالکیت را با ساخت خاصی به کار ببرند (هاینه، ۱۹۹۷)

ون وولین رابطه‌ی میان مالک و مملوک را یک رابطه‌ی دستوری می‌داند و مالک را بخش اجباری ساخت مالکیت و مملوک را هسته‌ی این ساخت می‌داند. بنابراین یک رابطه‌ی دوجانبه بین این دو عنصر وجود دارد. به اعتقاد وی در برخی زبان ها نشانه‌ای به مالک که وابسته است و یا به مملوک که هسته‌ی ساخت اضافی است می‌چسبد و رابطه‌ی مالکیت را نشان می‌دهد (ون وولین، ۲۰۰۱).

خانلری^۴ در توضیح ساخت اضافی اینگونه بیان می‌کند که گاهی اسم یا ضمیری به اسم دیگری اضافه می‌شود تا آن را توضیح دهد که معنای آن را نیز کامل می‌کند. اسمی که اضافه می‌شود مضاف الیه خوانده می‌شود و اسم اصلی مضاف محسوب می‌شود. در حقیقت خانلری مضاف را اسمی می‌داند که مقصود اصلی گوینده است و مضاف الیه را اسم یا ضمیری می‌داند که به مضاف می‌پیوندد تا معنای آن را کامل کند. مضاف الیه اصولاً بعد از مضاف می‌آید که در

^۱Heine

^۲possessor

^۳possessum

^۴Van Valin

اینصورت پس از مضاف کسره‌ی اضافه بدان می‌چسبد مانند عبارت پدر علی. خانلری اضافه می‌کند که ساخت اضافی تعلق اسم را به کسی یا چیزی نشان می‌دهد مانند کلاه فریدون. گاهی این ساخت جنی مضاف را نشان می‌دهد مانند عبارت کاسه مس. گاهی جای مضاف و مضاف الیه تغییر می‌کند که در اینصورت نیازی به کسره‌ی اضافه نیست مثل عبارت کوه پایه که یعنی پایه‌ی کوه (خانلری، ۲۰۱۷)

تاج بخش و ایزدی در جستاری عنوان کردند که ترکیب اضافی از دو اسم تشکیل می‌شود و شامل چند دسته می‌باشد من جمله اضافه‌ی ملکی که در آن میان مضاف و مضاف الیه رابطه‌ی مالکیت وجود دارد مانند چشم حسن که حسن مضاف الیه و مالک است و در مقابل چشم مضاف و مملوک محسوب می‌شود، اضافه‌ی تخصیصی که در آن مضاف به مضاف الیه تعلق دارد اما جنبه‌ی مالک و مملوک بودن ندارد مانند دسته‌ی صندلی، اضافه‌ی بیانی که طی آن مضاف الیه جنس سازنده‌ی مضاف را بیان می‌کند مانند انگشتر طلا، اضافه‌ی توضیحی که مضاف در مورد مضاف الیه توضیح می‌دهد مانند لباس پشم، اضافه‌ی تشبیهی که بین مضاف و مضاف الیه شباهت وجود دارد مانند گیسوی کمند، اضافه‌ی استعاری که مضاف در غیر معنای حقیقی به کار می‌رود مانند دست روزگار (تاجبخش و ایزدی، ۲۰۱۵)

چراغی‌وش و لطفی در مقاله‌ی ترکیب اضافی را نسبت دادن اسمی به اسم دیگر می‌داند و آن را بر دو نوع لفظی و معنوی معرفی می‌کند. وی افزوده است که ترکیب لفظی اضافی زمانی است که صفت به معمولش اضافه شود و ترکیب اضافی معنوی آن است که اسمی به اسم دیگر بنابر در نظر گرفتن حرف جر نسبت داده شود. در ادامه به این موضوع اشاره می‌کند که طبق گفته‌های انوری بین مضاف و مضاف الیه روابط گوناگون و متفاوتی از قبیل مالکیت، اختصاص، همانندی، بیان نوع و جنس برقرار است (چراغی‌وش و لطفی، ۲۰۱۵)

صادقی و ارژنگ انواع ساخت اضافی را بدین گونه تشریح می‌کنند: اضافه‌ی تخصیصی که در آن مضاف به مضاف الیه اختصاص دارد مانند زنگ اخبار، اضافه‌ی توضیحی که مضاف توضیحی در مورد مضاف الیه می‌دهد مانند خیابان حافظ، اضافه‌ی تشبیهی که در آن مضاف به مضاف الیه شبیه است مانند قد سرو. صادقی و ارژنگ مضاف الیه را هسته‌ی می‌پندارد که می‌تواند وابسته‌ی پسین و پیشین اختیار کند و این وابسته‌ها قابل گسترش هستند (صادقی و ارژنگ، ۱۳۵۷)

طیب زاده و همتی ساخت اضافی را با توجه به معیار جابجایی وابسته‌ی اسمی و وصفی آنها به دو نوع مضاف الیه وصفی و مضاف الیه اسمی تقسیم می‌کند. آنها مضاف الیه وصفی را اولین وابسته‌ی پسین و مضاف الیه اسمی را دومین وابسته‌ی پسین می‌دانند مانند اتاق زیبای خانه که در این ساخت هم صفت و هم مضاف الیه به هسته برمی‌گردد. مضاف الیه وصفی و مضاف الیه اسمی از لحاظ توزیعی با یکدیگر تفاوت دارند. مضاف الیه وصفی را می‌توان هم قبل از صفت بیان کرد و هم بعد از صفت مانند بالش پر زیبا یا بالش زیبای پر که هر دو به این معنی است که بالش پر زیباست. از سوی دیگر، مضاف الیه اسمی فقط پس از صفت می‌آید و اگر قبل از صفت ظاهر شود صورت جمله بدساخت می‌شد و یا حتی باعث تغییر در معنا می‌شود. آنان به این موضوع اشاره کرده‌اند که شاید مضاف الیه وصفی در واقع مضاف الیه اسمی است که مضاف آن حذف شده است مثلاً بالش پر ابتدا بالش جنس پر بوده که مضاف آن بنا به دلایلی حذف شده است (طیب زاده و همتی، ۲۰۱۵)

علاالدین طباطبایی در مقاله‌ی کوتاهی ساخت اضافی را برحسب نوع هسته به دو دسته‌ی اسم گزاره‌ای و اسم غیرگزاره‌ای تقسیم می‌کند. وی اینگونه شرح می‌دهد که اگر در اضافه‌ی اسمی هسته یکی از اسم‌های گزاره‌ای باشد، وابسته‌ی مفعول یا نهاد فعل خواهد بود. سپس به بررسی اضافه‌هایی می‌پردازد که هسته‌ی آنها نوعی اسم غیرگزاره‌ای است. در ادامه این نوع اضافه را به سه قسمت اضافه‌ی تعلق، توضیحی و بیانی تقسیم می‌کند. اضافه‌ی تعلق که میان مضاف و مضاف الیه رابطه‌ی تعلق وجود دارد مانند فرش اتاق که اشاره می‌کند اتاق فرش دارد. اضافه‌ی توصیفی که در آن وابسته مصداقی از هسته است مانند کشور ایران که نشان می‌دهد ایران کشور است. اضافه‌ی بیانی که وابسته جنس هسته را نشان می‌دهد مانند کاسه مس (طباطبایی، ۲۰۱۳)

لازم به ذکر است که شریفی نیز جستاری در زمینه‌ی ساخت‌های ملکی به انجام رسانده است و طبق دیدگاه کرافت راهبرد غالب در زبان فارسی را پیونده معرفتی کرده است (شریفی، ۲۰۰۹)

۳. انواع راهبردهای صرفی - نحوی ملکی سازی^۱ از دیدگاه کرافت

کرافت انواع ساخت ملکی را به دو دسته ی کلی تقسیم می‌کند. دسته ای که شامل تکواژ اضافه هستند و دیگری دسته ای که شامل تکواژ اضافه نیستند. دسته ای که دارای تکواژ اضافه نیستند راهبردهای ساده^۲ نام دارند که خود شامل هم نهی^۳، چینشی^۴ و امتزاج^۵ است. راهبرد چینشی خود دارای دو زیرمجموعه‌ی وندافزایی و ترکیب است.

کرافت زبان هایی را که دارای تکواژ اضافه هستند به دو دسته‌ی راهبردهای رابطه ای^۶ و راهبردهای مطابقه ای^۷ تقسیم می‌کند. در راهبرد رابطه ای بین مالک و مملوک یک نقش نمایی وجود دارد که رابطه‌ی مالکیت را بیان می‌کند و راهبردی دستوری شده محسوب می‌شود. به عبارتی دیگر یک مدخل واژگانی در طول تاریخ به نقش نمای دستوری تبدیل شده است. مهم ترین راهبرد رابطه ای، راهبرد حالت نما نامیده می‌شود که خود دارای دو زیرمجموعه‌ی وند حالت و حرف اضافه حالت نما است. وند حالت حروف اضافه ای بودند که در طی زمان به صورت وند به اسم چسبیده اند.

۴. تحلیل داده ها

در ابتدا ضروریست به راهبردهای پرکاربرد ساخت اضافی در زبان انگلیسی و فارسی اشاره ای کنیم. کرافت در زبان انگلیسی پنج راهبرد رایج برای ساخت اضافی معرفی کرده است که همراه با مثال در زیر بدان اشاره شده است.

- a. Suppletion: my book
- b. Linker: Baba's bed
- c. Adposition: first night of winter
- d. Linker + adposition: a book of Jan's
- e. Suppletion + adposition: beat of my heart

^۱Morphosyntactic strategies of possessive construction

^۲Simple strategy

^۳Juxtaposition

^۴Concatenation

^۵Fusion

^۶Relational strategy

^۷Indexical

در بحث راهبرد هم نهی^۱ کرافت مثالی از زبان یوربا^۲ عنوان کرده است که نشان می‌دهد در این نوع راهبرد ملکی میان مالک و مملوک هیچ نقش نمایی وجود ندارد.

1. Fila Akanda

Cap Akanda

'Akanda's cap

در داده های جمع آوری شده از رمان بادبادک باز چنین نمونه ای از زبان انگلیسی و فارسی یافت نشد. براساس منابع زبان‌شناسی و رده شناسی این دو زبان به ندرت از چنین راهبردی در ساخت ملکی استفاده می‌کنند. همان طور که در مثال بالا می‌بینیم ترتیب عناصر ملکی به صورت NG یا مملوک و مالک است. لازم به ذکر است که حتی اگر ترتیب عناصر ملکی به صورت مملوک و مالک نیز باشد مانند ساختار NG عمل کرده و در صورت تبعیت از راهبرد هم نهی از هیچ نقش نمایی استفاده نمی‌کند. کرافت از این دسته نیز مثالی از زبان کوبان آورده که در ذیل بدان می‌پردازیم.

2. Dumnab ram

Dumnab house

'dumnub's house'

راهبرد ساده‌ی دوم راهبرد چینشی خوانده می‌شود که همانطور که در توضیحات قبل گفته شد شامل دو دسته‌ی وندافزایی و ترکیب است. راهبرد وندافزایی صرفی محسوب می‌شود و مالک به صورت یک تکواژ وابسته به مملوک می‌چسبد.

به عنوان مثال در عبارت گوشه‌هایم مشاهده می‌کنیم که واژه‌ی "گوش" هسته‌ی اسم یا همان مملوک محسوب می‌شود و به صورت جمع ظاهر شده و ملکی یا اسم مالک یعنی "م" با واسطه‌ی واج میانجی /y/ به مملوک چسبیده و ساختار ملکی ساخته شده است. مثال دیگری که از این راهبرد بهره مند شده است عبارت موهای قرمز است که موها یک اسم جمع است، مملوک محسوب می‌شود.

¹juxtaposition

²Yoruboid

و در ادامه صفت این اسم که واژه‌ی قرمز است را مشاهده می‌کنیم که مملوک به صورت ضمیر متصل بدان چسبیده است و ساختار ملکی "موهای قرمزش" به وجود آمده است.

۳. گوش هایم

My ears

۴. موهای قرمزش

Her red hair

در اشاره به معادل انگلیسی عبارات فوق می‌توان گفت که راهبردش کاملاً متفاوت از راهبرد به کار گرفته در زبان فارسی است. همانطور که مشاهده می‌کنیم در مثال my ears هسته‌ی اسمی یا مملوک یک اسم جمع است (ears) و مالک یک صفت ملکی است (my). به عبارتی می‌توان گفت رابطه‌ی مالکیت در مالک ادغام شده و جدا ناپذیر است که شبیه راهبرد امتزاج است. اگرچه کرافت این دسته از اضافه‌ی ملکی را در راهبرد پرکنش^۱ جای داده است. در مثال her red hair نیز واژه‌ی hair هسته‌ی اسمی شمرده می‌شود که به همراه یک صفت ظاهر شده و ملکی (her) قبل از هردو قرار گرفته و از راهبرد پرکنش تبعیت می‌کند. مثال های گوناگونی و بسیار زیادی از این قبیل از منبع مورد نظر یافت شده که به صورت جدول نمایش خواهد داد شد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱Suppletion

جدول ۱. راهبرد وندافزایی و پیونده در فارسی، راهبرد پرکنش در انگلیسی

راهبرد پرکنش	راهبرد چینشی شامل وندافزایی راهبرد پیونده
My poetry book	دیوان شعرم
My head	سر م
Her hair	مویش
Her back	پشتش
Her slender wrist	کمر باریکش
My Yalda	یلدای من
My writings	داستان هایم
Our good-byes	خداحافظی ما
My general education class	درس های عمومی کلاس م کاسه سرش
Our tooth	دندان ما
Our faces	صورت های ما
My ears	گوش هایم
Her elbows	آرنجش
My feet	پاهایم
My head	سر م
My nerve	اعصابم
My heart	قلبم
Her father	پدرش
His father	پدرش
His daughter	دخترش
Her red hair	موهای قرمزش

Her chest	سینه اش
Her neck	گردنش
Her palms	کف دستش
Her heartbreakingly eager	اشتیاق محزونش
My gender	جنس من
My interest	علاقه من
My stories	داستان های من
Her eyes	چشمانش
My grandfather	پدربزرگم
His uncle	عمویش
My salam	سلام من
Corner of my eye	گوشه چشمم
His hand	دستش
Our conversation	حرفهای ما
My sheets	ملافه هایم
Her husband's absence	غیاب شوهرش
Your kaka	کاکات
Her mother	مادرش
Her presence	حضورش
Our meetings	دیدارهای ما
Their booth	غرفه شان
Her sister	خواهرش
Her answer	جوابش
My back pocket	جیب پشتی من
My short stories	داستانهای کوتاهم
Her smile	لبخندش

Our inspiring story teller	داستان گوی آینده دار ما
Pocket of his vest	جیب جلیقه اش
My shoulder	شانه هایم
My duty	وظیفم
His handkerchief	دستمالش
My knowledge	دانش من
His arm	دستش
His late wife	همسر فقیدش
His late country	کشور فقیدش
My knees	زانوهایم
Her secret	رازم
My way	راهم
His pillow	بالش او
His diet	رژیم غذایی او
His cheeks	گونه هایش
His beard	ریشش
His upturned eyes	چشمهای در حدقه چرخیده اش
Your son	پسرت

همانطور که قبلا اشاره شد کرافت زبان هایی را که دارای تکواژ اضافه هستند به دو دسته‌ی راهبردهای رابطه‌ی ای و راهبردهای مطابقه‌ی ای تقسیم کرده است. در راهبرد رابطه‌ی ای بین مالک و مملوک یک نقش نمایی وجود دارد که رابطه‌ی مالکیت را بیان می‌کند و راهبردی دستوری شده محسوب می‌شود. مهم‌ترین راهبرد رابطه‌ی ای، راهبرد حالت نما نامیده می‌شود که خود دارای دو زیرمجموعه‌ی وند حالت و حرف اضافه حالت نما است. وند حالت حروف اضافه‌ی ای بودند که در طی زمان به صورت وند به اسم چسبیده‌اند. در زبان انگلیسی و فارسی این راهبرد کاربردی ندارد، بنابراین داده‌های جمع آوری شده قادر به نمایش این راهبرد نیستند. لیکن در اینجا به مثالی از کرافت بسنده می‌کنیم. کرافت برای نمایش راهبرد رابطه‌ی ای وند حالت مثالی از زبان روسی آورده است که در ذیل بدان اشاره شده است که در آن وند ملکی به اسم مالک چسبیده است.

5. Kniga Ivan -a

Book Ivan -GEN

Ivan's book

نوع دیگر حالت نمای رابطه‌ی ای به صورت حروف اضافه ظاهر می‌شود که به عقیده‌ی کرافت در ابتدا به صورت مقوله‌ی واژگانی شامل اسم، فعل و قید بوده‌اند و در طول تاریخ مقوله‌ها از حالت واژگانی خارج شده‌اند و دستوری شده‌اند. یکی از راهبردهای ملکی رایج در زبان انگلیسی افزودن حرف اضافه است که در فارسی کاربردی ندارد. به عنوان مثال عبارت The tenets of Pashtun men یک عبارت اضافی محسوب می‌شود که رابطه‌ی ملکی به کمک حرف اضافه Of نشان داده شده است. در مثال books of encyclopedia نیز رابطه‌ی ملکی از طریق حرف اضافه‌ی Of ظاهر شده است.

6. The tenets of Pashtun men

مرده‌ای - پشتون حرف اضافه شعار

شعار مردهای پشتون

7. Books of encyclopedia

دایرةالمعارف حرف اضافه کتابها

کتابهای دایرةالمعارف

در ادامه نمونه های بیشتری از این دسته راهبرد در جدول ۲ آمده است. آنچه در اینجا توجه را جلب می کند تفاوت راهبردها در دو زبان انگلیسی و فارسی است. همانطور که مشاهده می کنیم در زبان انگلیسی از راهبرد حالت نمای رابطه ای حرف اضافه استفاده شده است حال اینکه در ترجمه فارسی آنها می بینیم که راهبرد کاملاً متفاوتی در نمایش رابطه ای ملکی اعمال شده است که کرافت آن را پیونده نامیده که در بیشتر زبان ها بخصوص زبان فارسی بسیار پرکاربرد است. پیونده راهبردی است که به بیان کرافت نسبت به راهبردهای دیگر بسیار دستوری شده تر است. به عنوان مثال در عبارت **شعار مردهای پشتون** که یک عبارت اضافی و وصفی است اسم ملک شعار است و مالک اسم جمع مردها است که پیونده (کسره اضافه) به اسم ملک واژه بست شده است و مالک به صورت یک واژه ای مستقل ظاهر شده است. در مثال بعدی یعنی **کتابهای دایرة المعارف** ملک به شکل اسم جمع آمده است و باز هم کسره ای اضافه به واسطه ای حرف میانجی /y/ به ملک چسبیده است و مالک به صورت مستقل بعد از ملک آمده است. بنابراین زبان فارسی از راهبرد دستوری شده تر یعنی پیونده به صورت کسره ای ضافه استفاده می کند. کرافت نیز به این موضوع اشاره کرده و نمونه نیز ذکر کرده است. نکته ای مهمی که در اینجا لازم به ذکر است ترتیب اجزای ساخت اضافی در دوزبان فارسی و انگلیسی است. با توجه به مثال ها می بینیم که در هر دو زبان ترتیب ساخت اضافی به صورت NG است یعنی در ساختار اضافی ابتدا اسم هسته و سپس ملکی ظاهر می شود.

جدول ۲. راهبرد پیونده در فارسی و راهبرد حرف اضافه در انگلیسی

پیونده (linker)	حالت نمای رابطه ای حرف اضافه (adposition)
اولین شب ماه جدی	First night of the month of Jadi
نخستین شب زمستانی	First night of winter
قصه های باستانی سلطان و دزدان	Ancient tales of Sultan and thieves
هر شب هفته	Every night of the week
کتاب دایرالمعارف	Books of encyclopedia
شعار مردهای پشتون	The tenets of Pashtun men
پاکدامنی زن	The chasity of wife

Brunt of that poison	زبان های زهرناک
Beat of my heart	ضربان قلبم
A bag of fruit	کیسه پلاستیکی پر از میوه
The bag of peaches	پاکت هلو
Interminable night of Yalda	شب عذاب دهنده ی یلدا
Set of candle sticks	یک دست شمعدانی
Halloween of that year	هالوین آن سال
The rest of that day	باقی روز
End of his pencil	ته مداد
The ball of my hand	پشت دستم
Two inches of empty space	دو اینچ فضای خالی
The jacket of his brown suit	کت قهوه ای او
The right side of the face	طرف راست صورتش

کرافت راهبرد پیونده را در تمایز با حالت نما دشوار می‌پندارد. براساس یافته‌های کرافت، پیونده آن است که به بوسیله‌ی آن مضاف و مضاف الیه به کمک نشانه‌ای که هیچ معنایی ندارد و فقط نقش دستوری دارد ساخت اضافی یا ملکی را می‌سازد. همان طور که پیش از این ذکر شد در زبان فارسی کسره‌ی اضافه یک پیونده محسوب می‌شود که به اسم ملک می‌چسبد. لیکن در زبان انگلیسی پیونده به صورت یک تکواژ مستقل بعد از ملکی می‌آید. به عنوان مثال عبارت Soraya's nose و children's books به ترتیب واژه‌های Soraya و children مالک یا مضاف الیه محسوب می‌شوند و پیونده 's پس از آنها ظاهر شده و رابطه‌ی مالکیت را نشان می‌دهد. اسامی nose و books ملک یا مضاف شمرده می‌شوند که بعد از پیونده می‌آیند.

8. Soraya's nose

بینی پیونده ثریا

بینی ثریا

9. Children's books

کتابهای پیونده بچه‌ها

همانطور که مشاهده می‌کنیم در زبان انگلیسی گاهی ساخت اضافی به وسیله‌ی پیونده 'S ساخته می‌شود؛ و نیز معادل آنها در زبان فارسی نیز از طریق پیونده به صورت کسره‌ی اضافه ظاهر می‌شود. هردو پیونده در دو زبان انگلیسی و فارسی به تنهای هیچ معنایی ندارد و نقش دستوری ایفا می‌کند. ازین قبیل نمونه‌ها به صورت داده جمع آوری شده که در جدول ۳ به نمایش گذاشته شده است.

جدول ۳. راهبرد پیونده در متن انگلیسی و فارسی

پیونده (linker)	پیونده
Soraya Taheri's brown-eyed face	صورت ثریا با چشمان میشی
Baba's bus	قارقارک بابا
Director's chair	صندلی کارگردان
Soraya's nose	بینی ثریا
Soraya jan's mother	مادر ثریا جان
Young women's prospects	انتظارات زنان جوان
Soraya's eyes	چشمان ثریا
Her husband's absence	غیاب شوهرش
Children's books	کتابهای کودکان
Baba's dry lips	لبهای خشکیده بابا
Baba's neck	گردن بابا
Baba's call	تلفن بابا
Elderly woman's money	پول زن مسن
Your mother's face	روی مادرت
Anybody's sympathy	همدردی هیچ کس
General's attention	حواس ژنرال
Baba's weight loss	لاغرشدن بابا
Baba's spit	تف بابا

Baba's bladder	زبانیش
Picture of baba's cancer	تصویر سرطان بابا
Baba's bed	تخت بابا
New Year's day	سال نو
Baba's hand	دست بابا
The killer's face	صورت قاتل
Baba's door	در اتاق بابا
A bird's wing	بال پرنده
His daughter's hand	دست دخترش

در نمونه های جدول بالا آنچه توجه را جلب می کند نمونه هایی از زبان انگلیسی است که ساخت اضافی علاوه بر پیونده از راهبرد پرکنش نیز استفاده کرده است. به عنوان مثال عبارت *her husband's absence* هر دو راهبرد به کار گرفته شده است. در *husband's absence* اسم مضاف الیه یا ملکی واژه ی *husband* است و پیونده پس از آن ظاهر شده و حالت ملکی را نشان می دهد و واژه ی *absence* نیز مضاف محسوب می شود و ساخت اضافی *husband's absence* را می سازد. از سوی دیگر می بینیم که ساخت اضافی دیگری نیز در این عبارت ظاهر شده که از راهبرد پرکنش بهره گرفته است. صفت ملکی *her* مالک و رابطه ی مالکیت را نشان می دهد و اسم *Husband* اسم ملک یا مضاف آن محسوب می شود. نمونه ی دیگر از راهبردهای ترکیبی عبارت *picture of Baba's cancer* می باشد که از دو راهبرد پیونده یعنی *'s* و حرف اضافه یعنی *of* استفاده کرده است تا ساخت اضافی را تولید کند.

10. Her husband's absence

غیبت پیونده شوهر-ش پرکنش

غیبت شوهرش

10. Picture of Baba's cancer

سرطان پیونده بابا حرف اضافه تصویر

تصویر سرطان بابا

همانطور که در ترجمه‌ی فارسی این عبارات انگلیسی مشاهده می‌کنیم، ساخت اضافی از پیونده استفاده کرده و با کسره‌ی اضافه رابطه‌ی مالکیت را نشان داده است.

همانطور که پیش ازین ذکر شده کرافت به راهبرد رایج دیگری به نام راهبردهای مطابقه ای نیز اشاره کرده است که ازین دسته می‌توان به مطابقه نماها، همایندنماها و نشانه‌های بین ارجاعی اشاره کرد. مطابقه نماها بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد. از طرفی دیگر، راهبردهای مطابقه ای را می‌توان در دو طبقه بندی مطابقه‌ی شخصی و مطابقه‌ی غیرشخصی قرار داد. مطابقه شخصی آن است که عامل مطابقه به اسم مملوک می‌چسبد اما با اسم مالک تطابق دارد. مطابقه‌ی غیرشخصی آن است که تمام وابسته‌ها از جمله صفت، جنس، شمار و حالت با هسته تطابق دارد. از آنجایی که این راهبرد در زبان انگلیسی و فارسی رایج نیست به مثالی از خود کرافت بسنده می‌کنیم. کرافت از راهبرد مطابقه‌ی شخصی مثالی از زبان مام آورده که نشان می‌دهد عامل مطابقه یک ضمیر شخصی است که به مضاف چسبیده اما با مضاف الیه مطابقه می‌کند.

11. t- kamb' meeb'a

3SG- prize orphan

[The] orphan's prize

در راهبرد مطابقه‌ی غیر شخصی کرافت مثالی از زبان عبری آورده است که نشان می‌دهد هر سه سازه‌ی عبارت اضافی به لحاظ معرفگی مطابقت دارند چرا که هر سه عنصر عامل معرفه گرفته‌اند.

12. Ha- toxnit ha- zot ha- xadasa

The- program the- this the- new

'This new programm'

۵. نتیجه گیری

راهبردهای ساخت اضافی در زبان انگلیسی مطابق راهبردهایی است که کرافت معرفی کرده که البته در مقایسه با یکدیگر برخی نسبت به دیگری رایج تر است. در میان راهبردهایی که کرافت معرفی کرده راهبرد "پیونده+ حرف اضافه" رواج کمتری دارد و در داده های جمع آوری شده حتی یک نمونه هم ازین راهبرد یافت نشد و مثال ذکر شده از خود کرافت است. اما راهبردهای دیگر به تبع کاربرد داشته و نمونه های متنوعی در داده ها یافت شد که در جدول نمایش داده شد. براساس داده ها، میان سه نوع از راهبردها تفاوت چشمگیری در بسامد راهبردها در زبان انگلیسی دیده شد و در حقیقت راهبرد غالب پرکنش محسوب می شود. راهبرد پیونده و حرف اضافه رده های بعدی را به خود اختصاص می دهد. از سوی دیگر، راهبردهای چهارم یعنی ترکیب حرف اضافه و پیونده و نیز راهبرد پنجم یعنی پرکنش و حرف اضافه کاربرد اندکی دارند.

در زبان فارسی راهبردهای متفاوتی در نمود ساخت اضافی معرفی شده است از قبیل راهبردهای چینشی شامل وندافزایی و ترکیب، و راهبرد پیونده. لیکن راهبردهای ساخت اضافی در زبان فارسی براساس معیارهای کرافت راهبردهای پیونده کسره اضافی رایج است که نمونه های جمع آوری نشان دهنده این امر است.

منابع

تاج بخش، اسماعیل و یزدی، اورنگ. (۱۳۹۴)، «بررسی جایگاه زبان در سبک غزلیات عرفی شیرازی»، *مطالعات زبان- بلاغی*. ش ۱۲، ص ۶، ص ۵۴-۳۳.

چراغی وش، حسین و لطفی، افتخار، (۱۳۹۴)، «سبکشناسی مناجات خمس عشر»، *پژوهش‌های نقد ادبی و سبک‌شناسی*، ش ۳، ص ۳۰-۱۱.

حسینی، خالد. (۱۳۹۲)، *بادبادک باز، ترجمه‌ی مهدی غبرائی*، تهران، نشر نیلوفر (چاپ به زبان اصلی ۲۰۰۳)

خانلری، پرویز، (۱۳۸۶)، *دستور زبان فارسی*، توس، تهران.

شریفی، شهلا. (۱۳۸۸). «بررسی ساخت ملکی در زبان فارسی امروز از دیدگاه رده‌شناسی»، *مجله پژوهش‌های زبان‌شناسی*. س ۱، ش ۱، ص ۶۲-۴۷.

صادقی و ارژنگ، غلامرضا، (۱۳۵۷)، *دستور سال سوم آموزش متوسطه فرهنگ و ادب*، جلالی، تهران.

طیب زاده، امید و برادران، نوید، (۱۳۹۳)، «دو نوع وابسته اضافه ای در زبان فارسی، مضاف‌الیه اسمی و مضاف الیه وصفی»، *ادب پژوهشی*، ش ۳۲، ص ۱۷۶-۱۵۵.

مصطفوی، پونه، (۱۳۹۱)، «بررسی ساخت مالکیت محمولی در فارسی معاصر»، *ویژه نامه فرهنگستان*، ش ۸، ص ۱۶۸-۱۰۲.

Cheraghivash. H. & Lotfi. E. (2015). (A stylistic analysis of Fervent prayer of Khams Ashr). *Journal of Literary Criticism and Stylistics* (3). 11-30.

Croft. W. (2001). *Radical Construction Grammar: Syntactic Theory in Typological Perspective*. Oxford: Oxford University Press.

Croft. W. (2003). *Typology and Universals*. Cambridge: Cambridge University Press.

Heine. B.A. (1997). *Possession: Cognitive Sources, Forces and Grammaticalization*.

Cambridge: Cambridge University Press.

Hoseini. k. (2003). *Kite runner*. Riverheads books.

Hoseini. K. (2013). *Kite runner*. Ghabraee. M. Tehran: Niloofar.

Khanlari. P. (2007). *Persian Grammar*. Tehran: Toos.

Mostafavi. P. (2012). (Study of predicate genitive in contemporary Persian). *Farhangestan*(8). 102-168.

Razavian. B. Bahrami, S. Kavusi. S. (2018). A Construction Grammar Approach to Possessive Ezafe Constructions in Persian Language. *Journal of Researches in Linguistics*10 (1). 83-98.

Sadeghi. A. (1980). Grammar of the third year of secondary education. Tehran: Jalali.

Sharifi. S. (2009). A typological study of genitive construction in the contemporary Persian. *Linguistics Research 1 (1)*. 47-62.

Tabibzade. O. Baradaran. N. (2015). Two kinds of genitive dependent in Persian: Nominal genitives and attributive genitives. *Adab Pajuhi* (32). 155-176.

Tajbakhs. I. (2015). Research on the style of Orfi shirazi's poetry. *Journal of Linguistic and Rhetorical studies* 6 (12). 33-54.

Van Valin. R. (2001). An introductory to syntax. Cambridge: Cambridge University press.